

Curs d'Especialització Universitària
Avenços en l'Avaluació, Tractament i Recerca en Psicosis Incipient

*AVANCES EN LA EVALUACIÓN, EL TRATAMIENTO Y LA INVESTIGACIÓN
EN PSICOSIS INCIPIENTES*

22/10/2021 – 8/04/2022

Nota. Aquest document recull la informació present a la web del curs de la UAB més altres aspectes més detallats no recollits a la mateixa.

PROGRAMA I INFORMACIONS PRÀCTIQUES

Coordinadors:

Dra. Neus Vidal Barrantes (Barrantes-Vidal en publicaciones). Professora Titular UAB. Consultora Científica de la Fundació Sanitària Sant Pere Claver.

Dr. Lluís Mauri Mas. Coordinador de l'Institut Docent i de Recerca de la Fundació Sanitària Sant Pere Claver.

1. PRESENTACIÓ DEL CURS I OBJECTIUS GENERALS

El curs presentat pretén donar resposta a una creixent demanda de formació especialitzada en l'àmbit de les *fases inicials* dels trastorns mentals. Des de fa dues dècades, una creixent evidència clínica i científica recolza la necessitat d'abordar de manera específica les fases *primerenques* de les psicosis, les quals presenten una fenomenologia, complexitat diagnòstica, mecanismes causals i necessitats de tractament pròpies. La **detecció de senyals de risc i la intervenció precoç** en aquestes fases “prodròmiques” (actualment anomenades com a “estats mentals d'alt risc”) per a les psicosis permet disminuir el percentatge de transició al diagnòstic clínic o bé endarrerir-ne i/o suavitzar-ne la gravetat i disfunció associada. A més, el creixent abordatge dimensional dels trastorns de l'espectre de les psicosis ha permès demostrar l'enorme interès d'estudiar els *mecanismes d'origen i manteniment* dels símptomes psicòtics en aquestes fases inicials, en les quals es pot identificar de manera més clara que en la cronicitat l'eclosió de distorsions psicològiques i relacionals subtils.

Mostra de la gran rellevància d'aquesta temàtica és l'existència de **programes assistencials específics per a les fases incipients de les psicosis**, com és el cas del

Programa d'Atenció Específica al Trastorn Psicòtic Incipient del Servei Català de la Salut (CATSALUT) al nostre territori. Un dels centres dispensadors d'aquest programa és la Fundació Sanitària Sant Pere Claver, la qual té un programa de recerca sobre psicosis incipient en col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona i és seu d'aquest curs. Un altre indicador crític de la rellevància d'aquesta temàtica és la importància de la recerca en aquest àmbit a nivell internacional.

El curs té un esperit eminentment **integrador**. Tres característiques definitòries són: 1) la integració de diversos models teòrico-tècnics (per ex., cognitiu-conductual i psicodinàmic); 2) oferir una visió integradora de la complexitat de les psicosis actualitzant els coneixements a nivell de comprensió causal (genètica, biològica, psicològica i social), senyals d'alarma, i tractament des d'un marc epistemològic d'interacció gens-persona-ambient; i 3) integrar l'abordatge de l'adolescència i l'adulthood des d'una perspectiva de psicopatologia del desenvolupament.

Finalment, cal remarcar que **els docents són investigadors de gran prestigi amb extensa experiència clínica en el camp de les psicosis**, fet que els permet aportar una visió integrada del coneixement científic i aplicat. Tots els docents són professionals de referència internacional en les seves disciplines, comptant amb una figura internacional clau (Martin Debbané).

El curs ofereix 16 hores de **formació** condensades en 4 sessions presencials i un **complet portafoli de lectures**, orientacions i recursos que serveix com a guia d'estudi i actualització en l'ampli ventall de temes tractats.

2. OBJECTIUS FORMATIUS

- Assolir una **actualització de coneixements teòrics i tècnics** puntera en l'àmbit de les psicosis incipients per part de figures líders en aquest camp.
- Generar una **comprensió integrada** dels coneixements derivats de disciplines molt diverses (ex., neurociència, genètica, sociologia, psicologia) i *superar visions fragmentades* (o fins i tot antagòniques) dels diversos nivells que configuren la complexitat de les psicosis.
- **Integrar coneixements teòrics i clínics** que permetin enriquir la capacitat de formulació clínica dels casos en la praxis aplicada. Tots els docents tenen en comú un enorme interès en integrar coneixement punter amb praxis clínica, evitant les lliçons magistrals allunyades de la realitat.
- Conèixer les **sinèrgies creixents entre la recerca i clínica** mitjançant exemples concrets (per exemple, l'avaluació e intervenció ecològica dels símptomes i mecanismes psicològics mitjançant tecnologies mòbils).
- Adquirir eines útils per a poder plantejar-se **preguntes i/o projectes de recerca**.

3. CONTINGUTS DE LES SESSIONS

Prof. Neus Vidal Barrantes

- Marc actual integratiu de la comprensió i recerca en psicosis incipient: Interacció entre gens, persona i ambient
- Factors psicològics de risc en psicosis incipient

Dra. María Mayoral

- Psicosis incipient a l'adolescència
- Tractaments cognitius-conductuals: Model de solució de dilemes

Prof. Martin Debbané

- Teràpia de mentalització en psicosis incipient

Dr. Jordi Codina

- Factores rellevants en la dinàmica familiar
- Teràpia familiar en psicosis incipient

4. PROFESSORAT

Prof. Neus Vidal Barrantes (Barrantes-Vidal a publicacions), Universitat Autònoma de Barcelona

She obtained her PhD (Outstanding Doctoral Dissertation Award) in 2000 and conducted a M.Sc. at the Hospital Clínic de Barcelona, becoming a Licensed Specialist in Clinical Psychology (Especialista en Psicología Clínica) by the Spanish Ministry of Education. She was a visiting predoctoral researcher in the University of Oxford. She is an Associate Professor at the Department of Clinical and Health Psychology of the Universitat Autònoma de Barcelona and holds an Adjunct Associate Professorship at the University of North Carolina at Greensboro (USA). She has obtained the accreditations as Senior Researcher and Full Professor (catedrática) by the Catalan and Spanish Agencies of Research (respectively). She was an invited member of the Advisory Board of the Spanish Agency for the Assessment of Scientific Research (ANEP) and now holds an appointment by the Scientific Policy Department of the Spanish Ministry of Economy and Competitiveness as member of the Committee managing the national call of R+D+I projects in Psychology.

She is the principal investigator of the “Person-Environment Interaction in Psychopathology” Research Group at UAB, which has been recognized by the

autonomous Catalan government as a Consolidated Research Group (SGR). Her group has received funding from several Spanish national and regional calls, and participates in a EU project. She was distinguished recently with the ICREA Academia Research Professorship award, an intensification research program funded by the *Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats* (ICREA), part of the Catalan Government. Her granted program of research is “An Integrative Approach to Psychosis Research”, and studies the interaction of genotype, person and psychosocial environment in configuring several etiological pathways to psychosis. Her group’s work has focused on the identification of individuals with heightened risk for psychosis in nonclinical (ie, schizotypy) and clinical populations (ie, individuals with at risk mental states) and conducts longitudinal studies to delineate trajectories of risk and resilience for schizophrenia spectrum disorders. Their work has concentrated on the dynamics of sub/clinical symptoms and person-environment interactions in real life, making use of mobile technologies to map dynamic mental processes and obtain ecologically valid measures. In addition, she is also interested in healthy expressions of risk for psychopathology, most especially in creativity.

Finally, she serves as a Research Consultant for one of the nine clinical centers in Catalonia with a specialized service for Early Psychosis, the Department of Mental Health at the Sant Pere Claver Health Foundation (Barcelona). She is also part of a Network of Excellent Research in Psychological Science in Spain granted by the Ministry of Economy and Competitiveness (PROMOSAM) and the Centre for Biomedical Research Network on Mental Health (CIBERSAM) granted by the Instituto de Salud Carlos III.

Dra. María Mayoral Aragón, Psicóloga Clínica en el Servicio de Psiquiatría del Niño y del Adolescente del Hospital Universitario Gregorio Marañón

Durante toda su trayectoria profesional ha desempeñado su trabajo clínico e investigador en niños y adolescentes con enfermedades mentales graves. Realizó su tesis doctoral “Estudio longitudinal del rendimiento neuropsicológico en psicosis de inicio en la infancia y la adolescencia”, y durante sus primeros años su línea de investigación prioritaria fue la cognición en adolescentes con primer episodio psicótico. Simultáneamente, comenzó a realizar investigación clínica centrada en medir la eficacia de intervenciones psicológicas, a lo que dedica su actividad investigadora en el momento actual.

Es investigadora Principal, Co-investigadora o Colaboradora en 10 proyectos financiados por instituciones públicas o privadas en centros españoles y extranjeros.

Fue profesora Asociada del Departamento de Personalidad, Evaluación y Tratamiento Psicológico I de la Facultad de Psicología de la UCM de Madrid y es Tutora de Residentes de Psicología del Hospital Gregorio Marañón.

En el momento actual, coordina PRISMA (Programas Intensivos de Salud Mental en Adolescentes) donde desarrolla los programas ATraPA (Acciones para el Tratamiento de

la Personalidad en Adolescentes) y PIENSA (Programa de Intervención en Psicosis Adolescente).

Prof. Martin Debbané, University College London (UK) and University of Geneva (Switzerland)

Martin Debbané is a Senior Lecturer at the Research Department of Clinical, Educational, and Health Psychology, University College London (UK). He is also Associate Professor and director of the Developmental Clinical Psychology Research Unit at the Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Geneva (Switzerland).

His research activities focus on developmental psychopathology, examining the developmental roots of severe disorders in the psychosis or personality spectrum disorders. His scientific projects involve a number of different methodologies, including but not restricted to clinical measures and cognitive paradigms, as well as structural and functional neuroimaging. He is involved in a number of longitudinal projects following youth cohorts with clinical risk (schizotypy, borderline or antisocial traits) or genetic risk (22q11.2 Deletion syndrome) for severe psychopathology. He is also a licensed clinician, with expertise in adolescents at risk for psychosis.

He is a trained and licensed child and adolescent psychodynamic psychotherapist. He acts as associate and trainer in mentalization-based therapies at the Anna Freud Centre in London. He teaches and practices psychotherapy, from a contemporary psychodynamic perspective.

Dr. Jordi Codina, Coordinador del Centro de Salud Mental de Adultos, Fundació Sanitaria Sant Pere Claver (Barcelona)

Especialista en Psicologia Clínica. Format a l'Unitat de Psicossomàtica de l'Institut Puigvert. Ha treballat en Centres de Salut Mental d'Adults (CSMA) durant més de 40 anys. Els seus principals focus d'interès han estat la patologia psicossomàtica, la Teràpia de Grup i la psicosi incipient. Ha estat Coordinador del Programa de Psicosis Incipient a la Fundació Sanitària Sant Pere Claver. Dins d'aquest programa està especialment

interessat pel treball amb la família. De fet, el 1983 va realitzar la formació sistèmica a Palo Alto, Califòrnia, al MRI, per a més tard derivar cap a la pràctica psicoanalítica, formant-se amb professionals de la Tavistock Clínic de Londres. Està acreditat com a avaluador de l'Emoció Expressada.

Ha realitzat investigació en teràpia de grup i ha participat en projectes finançats pel Ministeri de Ciència i Universitats de recerca en l'avaluació i tractament de la psicosis incipient.

És professor des de fa 10 anys de Teràpia Familiar en el Màster "Psicoteràpia Psicoanalítica per a la Xarxa Pública de Salut Mental" de la Universitat de Barcelona.

5. AVALUACIÓ

És un requisit indispensable assistir al 75% (3 de les 4) classes presencials per tal que es pugui avaluar l'estudiant.

L'avaluació consisteix en un breu exercici que realitzarà l'estudiant després d'haver rebut les sessions presencials i haver treballat el material (articles) penjat al Moodle des de l'inici de curs. Es tractarà de respondre unes breus preguntes sobre els continguts exposats. Es tracta d'una prova realitzada de forma individual ("des de casa") i és lliurada en línia. S'haurà d'enviar el **18 de març de 2022**.

6. REQUISITS D'ACCÉS

- Capacitat de comprensió de l'anglès escrit (per a la lectura d'articles científics) i oral (algunes de les presentacions són realitzades per investigadors i/o clínics estrangers). No és necessària l'expressió oral fluida en anglès donat que hi haurà servei de traducció de les preguntes e intervencions dels participants vers els professors estrangers, però no hi ha traducció simultània de la seva exposició oral. La Prof. Barrantes-Vidal tindrà un paper molt actiu durant les sessions dels professors convidats pel que fa a traduir termes desconeguts i ajudar als estudiants al seguiment fluid de la classe.
- **Titulació de llicenciatura o grau** en les diverses disciplines implicades en l'abordatge clínic de les psicosis incipients: psicologia, medicina, infermeria, treball social, educació social, ciències de l'educació, teràpia ocupacional, etc.
- Persones amb titulacions de l'àmbit de la recerca bàsica en salut mental que vulguin aprofundir o actualitzar-se en el fenotip de les psicosis incipients (per exemple, biòlegs).
- Els **estudiants** que cursin el darrer curs d'aquestes titulacions també podran ser admesos.

7. CRITERIS DE SELECCIÓ

No és imprescindible, però es valorarà favorablement, l'experiència en assistència i/o recerca clínica o bàsica prèvia, especialment en l'àmbit de les psicosis incipients.

8. CALENDARI I INFORMACIONS PRÀCTIQUES

Durada del curs: 22/10/2021 – 8/04/2022

Activació de l'aula moodle del curs amb material i guia per al desenvolupament del treball: **22 d'octubre**.

Les **classes** tindran lloc seran els divendres a la tarda (15.30 a 19.30h) en castellà o català, segons el públic assistent, excepte la del Prof. Debbané (en anglès amb el recolzament de la Prof. Vidal per si cal traduir termes tècnics):

Primera sessió: 29 octubre 2021. Prof. Neus Vidal Barrantes.

Segona sessió: 26 novembre 2021. Dra. María Mayoral Aragón.

Tercera sessió: 21 gener 2022. Dr. Jordi Codina Casulleras.

Quarta sessió: 4 març 2022. Prof. Martin Debbané.

Seu de les classes: Institut Docent i de Recerca de la Fundació Sanitària Sant Pere Claver. C/ Vila i Vilà, 16. Barcelona.

Data límit d'inscripció i de matrícula, cost i mètodes de pagament: Si us plau, veure al web de l'Escola de Postgrau.

Nota: no es poden oferir beques a estudiants autòctons ni estrangers.

Consultes d'estudiants estrangers

Els coordinadors no disposem d'informació especialitzada i precisa per a les diverses casuístiques i països, amb la qual cosa us demanem que per favor contacteu amb el servei especialitzat en aquest tema, *l'International Welcome Point* de la UAB.

L'**International Welcome Point (IWP)** de la Universitat Autònoma de Barcelona ofereix informació a estudiantes, professors, i a personal administratiu i de serveis provinents d'altres països.

Més info: international.welcome.point@uab.cat

International Welcome Point-IWP

Campus de Bellaterra-Plaça Cívica

Tel. + 34 93 581 22 10

Fax + 34 93 586 80 25